

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Store Afdeling)

12. marts 2014*

»Artikel 20 TEUF, artikel 21, stk. 1, TEUF og artikel 45 TEUF — direktiv 2004/38/EF — ret til at færdes og opholde sig frit på medlemsstaternes område — berettigede personer — opholdsret for en tredjelandstatsborger, som er familiemedlem til en unionsborger, i den medlemsstat, hvor unionsborgeren er statsborger — unionsborger, der er bosiddende og statsborger i samme medlemsstat — erhvervsmæssig beskæftigelse — regelmæssige rejser til en anden medlemsstat«

I sag C-457/12,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Raad van State (Nederlandene) ved afgørelse af 5. oktober 2012, indgået til Domstolen den 10. oktober 2012, i sagerne:

S.

mod

Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel

og

Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel

mod

G.,

har

DOMSTOLEN (Store Afdeling)

sammensat af præsidenten, V. Skouris, vicepræsidenten, K. Lenaerts (refererende dommer), afdelingsformændene R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, L. Bay Larsen, A. Borg Barthet og C.G. Fernlund samt dommerne G. Arestis, J. Malenovský, E. Levits, A. Ó Caoimh, D. Šváby, M. Berger, A. Prechal og E. Jarašiūnas,

generaladvokat: E. Sharpston

justitssekretær: ekspeditionssekretær M. Ferreira,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 25. juni 2013,

* Processprog: nederlandsk.

efter at der er afgivet indlæg af:

- S. ved G.G.A.J. Adang, som befuldmægtiget
 - G. ved advocaat E.T.P. Scheers
 - den nederlandske regering ved C.S. Schillemans og C. Wissels, som befuldmægtigede
 - den belgiske regering ved T. Materne og C. Pochet, som befuldmægtigede
 - den tjekkiske regering ved M. Smolek og J. Vláčil, som befuldmægtigede
 - den danske regering ved V. Pasternak Jørgensen og C. Thorning, som befuldmægtigede
 - den tyske regering ved T. Henze, N. Graf Vitzthum og A. Wiedmann, som befuldmægtigede
 - den estiske regering ved M. Linntam og N. Grünberg, som befuldmægtigede
 - den polske regering ved K. Pawłowska, som befuldmægtiget
 - Det Forenede Kongeriges regering ved L. Christie, som befuldmægtiget, bistået af barrister G. Facenna
 - Europa-Kommissionen ved C. Tufvesson og G. Wils, som befuldmægtigede,
- og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 12. december 2013, afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 20 TEUF, artikel 21, stk. 1, TEUF og artikel 45 TEUF samt bestemmelserne i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/38/EF af 29. april 2004 om unionsborgeres og deres familiemedlemmers ret til at færdes og opholde sig frit på medlemsstaternes område, om ændring af forordning (EØF) nr. 1612/68 og om ophævelse af direktiv 64/221/EØF, 68/360/EØF, 72/194/EØF, 73/148/EØF, 75/34/EØF, 75/35/EØF, 90/364/EØF, 90/365/EØF og 93/96/EØF (EUT L 158, s. 77, berigtiget i EUT 2005 L 229, s. 35).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med to tvister mellem på den ene side Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel (minister for indvandring, integration og asyl, herefter »ministeren«) og på den anden side S. og G., der er tredjelandsstatsborgere og familiemedlemmer til en unionsborger, som er nederlandsk statsborger, vedrørende ministerens afslag på at udstede et dokument til disse personer, der attesterer, at de opholder sig lovligt i Nederlandene som familiemedlemmer til en unionsborger.

Retsforskrifter

Direktiv 2004/38

3 Artikel 2 i direktiv 2004/38 med overskriften »Definitioner« har følgende ordlyd:

»I dette direktiv forstås ved:

- 1) »unionsborger«: enhver person, der er statsborger i en medlemsstat
- 2) »familiemedlem«:
 - a) ægtefælle
 - [...]
 - d) slægtninge i opstigende linje samt slægtninge i opstigende linje til ægtefællen [...]
- 3) »værtsmedlemsstat«: den medlemsstat, hvortil unionsborgeren rejser med henblik på at udøve retten til fri bevægelighed og ophold.«

4 Direktivets artikel 3 med overskriften »Berettigede personer« bestemmer i stk. 1:

»Dette direktiv finder anvendelse på enhver unionsborger, der rejser til eller tager ophold i en anden medlemsstat end den, hvor vedkommende er statsborger, samt familiemedlemmer som defineret i artikel 2, nr. 2), der ledsager unionsborgeren eller slutter sig til denne.«

5 Direktivets artikel 6 fastsætter:

»1. Unionsborgere har ret til frit at tage ophold på en anden medlemsstats område for en periode på højst tre måneder [...].

2. Stk. 1 finder ligeledes anvendelse på familiemedlemmer, der ikke er statsborgere i en medlemsstat, og som ledsager eller slutter sig til en unionsborger, hvis de er i besiddelse af et gyldigt pas.«

6 Artikel 7, stk. 1 og 2, i direktiv 2004/38 bestemmer:

»1. Enhver unionsborger har ret til at opholde sig på en anden medlemsstats område i mere end tre måneder, hvis den pågældende:

- a) er arbejdstager eller selvstændig erhvervsdrivende i værtsmedlemsstaten, eller
- b) råder over tilstrækkelige midler til sig selv og sine familiemedlemmer, således at opholdet ikke bliver en byrde for værtsmedlemsstatens sociale system, og er omfattet af en sygeforsikring, der dækker samtlige risici i værtsmedlemsstaten, eller
- c)
 - er indskrevet ved en privat eller offentlig institution, der er godkendt, eller som finansieres af værtsmedlemsstaten i medfør af dennes lovgivning eller administrative praksis, med henblik på dér som hovedaktivitet at følge en uddannelse, herunder en erhvervsuddannelse, og

— er omfattet af en sygeforsikring, der dækker samtlige risici i værtsmedlemsstaten, og ved en erklæring eller på anden tilsvarende måde efter den pågældende persons eget valg godtgør over for den relevante nationale myndighed, at vedkommende råder over tilstrækkelige midler til sig selv og sine familiemedlemmer, således at opholdet ikke bliver en byrde for værtsmedlemsstatens sociale system, eller

d) er et familiemedlem, der ledsager eller slutter sig til en unionsborger, der opfylder betingelserne i litra a), b) eller c).

2. Retten til ophold, jf. stk. 1, omfatter også familiemedlemmer til en unionsborger, der ikke er statsborgere i en medlemsstat, når disse ledsager eller slutter sig til unionsborgeren i værtsmedlemsstaten, og unionsborgeren opfylder betingelserne i stk. 1, litra a), b) eller c).«

7 Det fremgår af direktivets artikel 10, stk. 1, at »[r]etten til ophold for unionsborgeres familiemedlemmer, der ikke er statsborgere i en medlemsstat, fastslås ved udstedelse af et dokument »opholdskort for familiemedlem til en unionsborger« senest seks måneder efter indgivelse af ansøgning«.

8 Direktivets artikel 16, stk. 1 og 2, har følgende ordlyd:

»1. Unionsborgere, der lovligt har haft ophold fem år i træk i værtsmedlemsstaten, har ret til tidsubegrænset ophold på [dens] område. [...]

2. Stk. 1 finder ligeledes anvendelse på familiemedlemmer, der ikke er statsborgere i en medlemsstat, men som i fem år i træk lovligt har boet sammen med unionsborgeren.«

Nederlandsk ret

9 Vreemdelingenwet (udlændingelov) af 23. november 2000 (Stb. 2000, nr. 495) og Vreemdelingenbesluit 2000 (udlændingebekendtgørelse af 2000, Stb. 2000, nr. 497) har gennemført bestemmelserne i direktiv 2004/38 i nederlandsk ret.

10 Vreemdelingenwets artikel 1 fastsætter:

»I denne lov samt i bestemmelser udstedt i medfør heraf forstås ved:

[...]

e. fællesskabsborgere

1° statsborgere i Den Europæiske Unions medlemsstater, som i henhold til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab har ret til at indrejse til og opholde sig i en anden medlemsstat

2° familiemedlemmer til de under nr. 1° nævnte personer, som er statsborgere i et tredjeland, og som i medfør af en afgørelse truffet i henhold til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab har ret til at indrejse til og opholde sig i en medlemsstat

[...]«

11 Nævnte lovs artikel 8 fastsætter:

»En udlænding har kun lovligt ophold i Nederlandene:

[...]

e. som fællesskabsborger, for så vidt som vedkommende har ophold på grundlag af forskrifter vedtaget i medfør af traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab eller traktaten om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde [...]«

12 I henhold til samme lovs artikel 9, stk. 1, skal ministeren drage omsorg for, at en udlænding, der har lovligt ophold i Nederlandene i medfør af EU-retten, får udstedt et dokument, hvoraf fremgår, at den pågældende har lovligt ophold (herefter »et opholdsdokument«).

Twisterne i hovedsagerne og de præjudicielle spørgsmål

S.' situation

13 S. er ukrainsk statsborger. Hun er af den opfattelse, at hun i medfør af EU-retten har ret til at opholde sig hos sin svigersøn (herefter »referenceperson S.«), der er nederlandsk statsborger. S. har under hovedsagen gjort gældende, at hun tager sig af sit barnebarn, som er referenceperson S.'s søn.

14 Referenceperson S. bor i Nederlandene, har siden den 1. juni 2002 haft beskæftigelse som lønmodtager hos en arbejdsgiver, der er hjemmehørende i denne medlemsstat, og bruger ugentligt 30% af sin tid på at forberede og gennemføre forretningsrejser til Belgien. Referenceperson S. rejser således til Belgien mindst én gang ugentligt.

15 Ved afgørelse af 26. august 2009 afslog Staatssecretaris van Justitie (statssekretær for justitsspørgsmål) en ansøgning fra S. om at få udstedt et opholdsdokument.

16 Ved afgørelse af 16. november 2009 opretholdt ministeren denne afgørelse efter påklage fra S.

17 Ved dom af 25. juni 2010 frifandt Rechtbank 's-Gravenhage ministeren i en af S. anlagt sag til prøvelse af afgørelsen af 16. november 2012.

18 S. har iværksat appel af denne dom for Raad van State.

G.'s situation

19 G., der er peruviansk statsborger, giftede sig den 6. marts 2009 med en nederlandsk statsborger (herefter »referenceperson G.«). G. har under hovedsagen gjort gældende, at hun og referenceperson G. har en datter, og at hun desuden er mor til en søn, der er optaget i hendes og referenceperson G.'s familie.

20 Referenceperson G. bor i Nederlandene og har siden 2003 haft beskæftigelse som lønmodtager for en virksomhed, der er hjemmehørende i Belgien. I forbindelse med dette arbejde rejser referenceperson G. dagligt frem og tilbage mellem Nederlandene og Belgien.

21 Ved afgørelse af 1. december 2009 afslog Staatssecretaris van Justitie en ansøgning fra G. om at få udstedt et opholdsdokument. Ved afgørelse af 12. juli 2010 opretholdt ministeren denne afgørelse efter påklage fra G.

- 22 Ved dom af 28. juni 2011 gav Rechtbank 's-Gravenhage G. medhold i en sag, hun havde anlagt til prøvelse af afgørelsen af 12. juli 2010, annullerede afgørelsen og pålagde ministeren at træffe en ny afgørelse under hensyn til de i dommen anførte betragtninger.
- 23 Ministeren har iværksat appel af denne dom for den forelæggende ret.

De præjudicielle spørgsmål

- 24 Da S. og G. er familiemedlemmer til en unionsborger som omhandlet i artikel 2, nr. 2), i direktiv 2004/38, rejser den forelæggende ret for det første spørgsmålet, om dette direktiv giver dem en ret til ophold i den medlemsstat, hvor unionsborgeren er statsborger.
- 25 Ifølge den forelæggende ret er det tænkeligt, at udtrykket »rejser« i den forstand, hvori det er anvendt i artikel 3, stk. 1, i direktiv 2004/38, skal forstås som det at rejse til en anden medlemsstat end den, hvor unionsborgeren er statsborger – uden at flytte dertil – og vende tilbage derfra. Det kan ligeledes tænkes, at der ved udtrykket »slutter sig til denne« i den forstand, hvori det er anvendt i samme artikel 3, stk. 1, skal forstås som det at slutte sig til unionsborgeren i den medlemsstat, hvor denne er statsborger.
- 26 Den forelæggende ret konstaterer imidlertid, at der er andre bestemmelser i direktiv 2004/38, særligt artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, litra a), og artikel 7, stk. 2, der synes at udelukke en sådan fortolkning, eftersom de udtrykkeligt nævner »en anden medlemsstat« og »værtsmedlemsstaten« som den medlemsstat, hvor opholdsretten finder anvendelse. Dom af 5. maj 2011, McCarthy (sag C-434/09, Sml. I, s. 3375), bekræfter, at nævnte artikel 6 og 7 regulerer retsstillingen for en unionsborger i en medlemsstat, hvor denne ikke er statsborger.
- 27 Den forelæggende ret henviser endvidere til, at det fremgår af dom af 7. juli 1992, Singh (sag C-370/90, Sml. I, s. 4265), og af 11. december 2007, Eind (sag C-291/05, Sml. I, s. 10719), at en ægtefælle til en statsborger i en medlemsstat, der har gjort brug af retten til fri bevægelighed, ved sidstnævntes tilbagevenden til sin oprindelsesmedlemsstat må tillægges mindst de samme rettigheder med hensyn til indrejse og ophold som dem, vedkommende ville have i henhold til EU-retten, hvis den berørte unionsborger valgte at indrejse og tage ophold i en anden medlemsstat. Den forelæggende ret udtrykker imidlertid tvivl med hensyn til spørgsmålet, om denne retspraksis finder anvendelse på situationer som dem, der er omhandlet i hovedsagerne. Den fremhæver i denne forbindelse, at de berørte tredjelandsstatsborgere ikke tidligere i henhold til EU-retten har opholdt sig med deres respektive referencepersoner i en anden medlemsstat end den, hvor disse personer er statsborgere.
- 28 Den forelæggende ret henviser desuden til dom af 11. juli 2002, Carpenter (sag C-60/00, Sml. I, s. 6279), hvori Domstolen fastslog, at artikel 56 TEUF, når den ses i lyset af den grundlæggende ret til respekt for familielivet, kan være til hinder for, at oprindelsesmedlemsstaten for en tjenesteyder, der er etableret i denne stat, og som leverer tjenesteydelser til modtagere, der er etableret i andre medlemsstater, nægter opholdsret på dens område for denne tjenesteyders ægtefælle, der er statsborger i et tredjeland. Den forelæggende ret har imidlertid påpeget, at i tvisterne i hovedsagerne er der – til forskel fra den sag, der gav anledning til Carpenter-dommen – ikke tale om unionsborgere, der fra den medlemsstat, hvor de er statsborgere, leverer grænseoverskridende tjenesteydelser, men om lønmodtagere, som rejser til en anden medlemsstat som led i deres erhvervsmæssige beskæftigelse.
- 29 Endelig rejser den forelæggende ret, idet den har henvist til dom af 8. marts 2011, Ruiz Zambrano (sag C-34/09, Sml. I, s. 1177), og af 15. november 2011, Dereci m.fl. (sag C-256/11, Sml. I, s. 11315), spørgsmålet, om tredjelandsstatsborgere som de i tvisterne i hovedsagerne omhandlede kan indrømmes opholdsret på grundlag af artikel 20 TEUF og artikel 21, stk. 1, TEUF.

30 På denne baggrund har Raad van State besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

- »1) Kan en tredjelandstatsborger, der er familiemedlem til en unionsborger, der bor i den medlemsstat, i hvilken han er statsborger, men som i forbindelse med sit arbejde for en i samme medlemsstat hjemmehørende arbejdsgiver rejser frem og tilbage til en anden medlemsstat, under omstændigheder som de i [sagen vedrørende S.] foreliggende udlede en ret til ophold på grundlag af EU-retten?
- 2) Kan en tredjelandstatsborger, der er familiemedlem til en unionsborger, der bor i den medlemsstat, i hvilken han er statsborger, men som arbejder i en anden medlemsstat for en dér hjemmehørende arbejdsgiver, under omstændigheder som de i [sagen vedrørende G.] foreliggende udlede en ret til ophold på grundlag af EU-retten?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Indledende bemærkninger

- 31 De i anmodningen om præjudiciel afgørelse forelagte spørgsmål angiver ikke nogen præcis bestemmelse, hvis fortolkning er nødvendig med henblik på at gøre det muligt for den forelæggende ret at afsige dom i tvisterne i hovedsagerne. Nævnte spørgsmål henviser udelukkende til EU-retten i generelle vendinger.
- 32 Henset til de i anmodningen om præjudiciel afgørelse indeholdte oplysninger, således som disse er gengivet i denne doms præmis 24-29, skal de forelagte spørgsmål imidlertid forstås således, at det nærmere bestemt ønskes oplyst, om bestemmelserne i direktiv 2004/38 og artikel 20 TEUF, artikel 21, stk. 1, TEUF og artikel 45 TEUF skal fortolkes således, at de er til hinder for, at en medlemsstat giver afslag på opholdsret til en tredjelandstatsborger, som er familiemedlem til en unionsborger som omhandlet i artikel 2, nr. 2), i direktiv 2004/38, når unionsborgeren er statsborger i den nævnte medlemsstat og har bopæl i samme stat, men regelmæssigt rejser til en anden medlemsstat som led i sin erhvervs-mæssige beskæftigelse.

Om fortolkningen af direktiv 2004/38

- 33 Ifølge fast retspraksis er de rettigheder, som bestemmelserne i direktiv 2004/38 tildeler tredjelandstatsborgere, ikke selvstændige rettigheder for disse statsborgere, men afledte rettigheder, som de erhverver i kraft af deres egenskab af familiemedlemmer, som defineret i direktivets artikel 2, nr. 2), til en unionsborger (jf. McCarthy-dommen, præmis 42, dommen i sagen Dereci m.fl., præmis 55, samt dom af 8.5.2013, sag C-87/12, Ymeraga og Ymeraga-Tafarshiku,, præmis 31).
- 34 Som det imidlertid fremgår af præmis 37-43 i dom af dags dato i sagen O. og B. (sag C-456/12,), giver bestemmelserne i direktiv 2004/38 kun en selvstændig opholdsret for unionsborgeren og en afledt opholdsret for dennes familiemedlemmer, når unionsborgeren udøver sin ret til fri bevægelighed ved at bosætte sig i en anden medlemsstat end den medlemsstat, hvor den pågældende er statsborger. Direktivets bestemmelser giver således ikke grundlag for en afledt opholdsret for tredjelandstatsborgere, som er familiemedlemmer til en unionsborger, i den medlemsstat, hvor unionsborgeren er statsborger.
- 35 Det fremgår af det ovenstående, at bestemmelserne i direktiv 2004/38 skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for, at en medlemsstat under omstændigheder som de i hovedsagerne omhandlede afslår at anerkende en afledt opholdsret for en tredjelandstatsborger, der er familiemedlem til en unionsborger, som har bopæl i den medlemsstat, hvor denne er statsborger.

Om fortolkningen af artikel 45 TEUF

- 36 Den forelæggende ret ønsker dernæst oplyst, om tredjelandsstatsborgeren i hver af tvisterne i hovedsagerne kan påberåbe sig en opholdsret på grundlag af artikel 45 TEUF. Den forelæggende ret har i denne forbindelse henvist til Carpenter-dommen.
- 37 I denne henseende erindres om, at Domstolen i Carpenter-dommens præmis 46 fastslog, at artikel 56 TEUF, når den ses i lyset af den grundlæggende ret til respekt for familielivet, er til hinder for, at oprindelsesmedlemsstaten i en situation som den, der forelå i den sag, der gav anledning til den nævnte dom, for en tjenesteyder, der er etableret i denne stat, og som leverer tjenesteydelser til modtagere, der er etableret i andre medlemsstater, nægter en opholdsret på sit område for denne tjenesteyders ægtefælle, der er statsborger i et tredjeland.
- 38 Hvad angår de i hovedsagerne omhandlede situationer bemærkes, at unionsborgeren i sagen vedrørende G. arbejder for et selskab, der er hjemmehørende i en anden medlemsstat end den, hvor han har bopæl. I sagen vedrørende S. rejser unionsborgeren som led i sin erhvervmæssige beskæftigelse regelmæssigt til en anden medlemsstat end sin bopælsmedlemsstat, selv om det selskab, der har ansat ham, er hjemmehørende i hans bopælsmedlemsstat.
- 39 Unionsborgere, der befinder sig i samme situation som referenceperson S. og referenceperson G., er omfattet af anvendelsesområdet for artikel 45 TEUF. Enhver unionsborger, der inden for rammerne af en arbejdskontrakt udøver erhvervmæssig beskæftigelse i en anden medlemsstat end den, hvor den pågældende har bopæl, er nemlig omfattet af denne bestemmelses anvendelsesområde (jf. i denne retning dom af 21.2.2006, sag C-152/03, Ritter-Coulais, Sml. I, s. 1711, præmis 31, af 18.7.2007, sag C-212/05, Hartmann, Sml. I, s. 6303, præmis 17, og af 16.4.2013, sag C-202/11, Las, præmis 17).
- 40 Den fortolkning af artikel 56 TEUF, som Domstolen anlagde i Carpenter-dommen, kan ganske vist overføres til artikel 45 TEUF. Den effektive virkning af retten til fri bevægelighed for arbejdstagere kan nemlig kræve, at en tredjelandsstatsborger, der er familiemedlem til en arbejdstager, som er unionsborger, indrømmes en afledt opholdsret i den medlemsstat, hvor unionsborgeren er statsborger.
- 41 Formålet med og begrundelsen for en sådan afledt opholdsret er imidlertid baseret på en konstatering af, at et afslag på at anerkende en sådan ret kan gribe ind i udøvelsen af de grundlæggende friheder, der er sikret ved EUF-traktaten (jf. i denne retning dom af 8.11.2012, sag C-40/11, Iida, præmis 68, dommen i sagen Ymeraga og Ymeraga-Tafarshiku, præmis 35, samt dom af 10.10.2013, sag C-86/12, Alokpa m.fl., præmis 22).
- 42 Det tilkommer således den forelæggende ret at efterprøve, om indrømmelsen af en afledt opholdsret til den pågældende tredjelandsstatsborger, der er familiemedlem til en unionsborger, i hver af de i hovedsagerne omhandlede situationer er nødvendig for at sikre, at unionsborgeren faktisk kan udøve den grundlæggende frihed, som er sikret ved artikel 45 TEUF.
- 43 I denne henseende kan den af den forelæggende ret anførte omstændighed, at den pågældende tredjelandsstatsborger tager sig af unionsborgerens barn, således som det fremgår af Carpenter-dommen, udgøre et relevant forhold, som den forelæggende ret skal tage hensyn til med henblik på at efterprøve, om afslaget på at indrømme denne tredjelandsstatsborger en opholdsret kan afskrække den pågældende unionsborger fra faktisk at udøve sine rettigheder i henhold til artikel 45 TEUF. Det bemærkes imidlertid, at selv om det i Carpenter-dommen blev anset for en afgørende omstændighed, at tredjelandsstatsborgeren, som var familiemedlem til unionsborgeren, påtog sig ansvaret for det omhandlede barn, var det i nævnte sag unionsborgerens ægtefælle, der varetog pasningen af barnet. Den omstændighed, at det måtte forekomme ønskværdigt, at en sådan pasning varetages af tredjelandsstatsborgeren, der er slægtning i opstigende linje til unionsborgerens ægtefælle, er derfor ikke i sig selv tilstrækkelig til, at det kan fastslås, at der foreligger en sådan afskrækkende virkning.

- 44 Det følger af det ovenstående, at artikel 45 TEUF skal fortolkes således, at den giver et familiemedlem til en unionsborger, der er tredjelandsstatsborger, en afledt opholdsret i den medlemsstat, hvor unionsborgeren er statsborger, når unionsborgeren har bopæl i sidstnævnte medlemsstat, men regelmæssigt rejser til en anden medlemsstat som arbejdstager i nævnte bestemmelses forstand, såfremt et afslag på at indrømme en sådan opholdsret afskrækker den pågældende unionsborger fra faktisk at udøve sine rettigheder i henhold til artikel 45 TEUF, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.
- 45 Under disse omstændigheder er der ikke anledning til at foretage en fortolkning af artikel 20 TEUF og artikel 21, stk. 1, TEUF. Disse bestemmelser, som generelt fastslår enhver unionsborgers ret til at færdes og opholde sig frit på medlemsstaternes område, er nemlig nærmere udmøntet i artikel 45 TEUF for så vidt angår arbejdskraftens frie bevægelighed (jf. dom af 4.7.2013, sag C-233/12, Gardella, præmis 38 og den deri nævnte retspraksis).
- 46 På baggrund af samtlige ovenstående betragtninger skal de forelagte spørgsmål besvares således:
- Bestemmelserne i direktiv 2004/38 skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for, at en medlemsstat giver afslag på opholdsret til en tredjelandsstatsborger, som er familiemedlem til en unionsborger, når unionsborgeren er statsborger i den nævnte medlemsstat og har bopæl i samme stat, men regelmæssigt rejser til en anden medlemsstat som led i sin erhvervsmæssige beskæftigelse.
 - Artikel 45 TEUF skal fortolkes således, at den giver et familiemedlem til en unionsborger, der er tredjelandsstatsborger, en afledt opholdsret i den medlemsstat, hvor unionsborgeren er statsborger, når unionsborgeren har bopæl i sidstnævnte medlemsstat, men regelmæssigt rejser til en anden medlemsstat som arbejdstager i nævnte bestemmelses forstand, såfremt et afslag på at indrømme en sådan opholdsret afskrækker den pågældende arbejdstager fra faktisk at udøve sine rettigheder i henhold til artikel 45 TEUF, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

Sagsomkostninger

- 47 Da sagens behandling i forhold til hovedsagernes parter udgør et led i de sager, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parter udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Store Afdeling) for ret:

Bestemmelserne i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/38/EF af 29. april 2004 om unionsborgeres og deres familiemedlemmers ret til at færdes og opholde sig frit på medlemsstaternes område, om ændring af forordning (EØF) nr. 1612/68 og om ophævelse af direktiv 64/221/EØF, 68/360/EØF, 72/194/EØF, 73/148/EØF, 75/34/EØF, 75/35/EØF, 90/364/EØF, 90/365/EØF og 93/96/EØF skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for, at en medlemsstat giver afslag på opholdsret til en tredjelandsstatsborger, som er familiemedlem til en unionsborger, når unionsborgeren er statsborger i den nævnte medlemsstat og har bopæl i samme stat, men regelmæssigt rejser til en anden medlemsstat som led i sin erhvervsmæssige beskæftigelse.

Artikel 45 TEUF skal fortolkes således, at den giver et familiemedlem til en unionsborger, der er tredjelandsstatsborger, en afledt opholdsret i den medlemsstat, hvor unionsborgeren er statsborger, når unionsborgeren har bopæl i sidstnævnte medlemsstat, men regelmæssigt rejser til en anden medlemsstat som arbejdstager i nævnte bestemmelses forstand, såfremt et afslag på

at indrømme en sådan opholdsret afskrækker den pågældende arbejdstager fra faktisk at udøve sine rettigheder i henhold til artikel 45 TEUF, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

Underskrifter